

Kruimelpad

Interview met Bert Wienen

uit de nieuwsbrief van de PO-raad 23 maart 2026

Bert Wienen: **“We moeten zo snel mogelijk van het woord ‘inclusief’ af”**

Als pedagoog, psycholoog en auteur zet Bert Wienen zich in om een krachtig pedagogisch perspectief te integreren in onderwijs, kinderopvang en de samenleving. Zijn gedachtegoed vormt, samen met dat van Biesta, de basis voor het Dialogmodel ‘bouwen aan brede onderwijskwaliteit’. In dit interview neemt Wienen je mee in zijn kijk op brede onderwijskwaliteit, inclusie en het belang van meer eigenheid voor de onderwijssector.

“Zodra het over kwaliteit gaat wordt dit vaak teruggebracht tot opbrengsten op leerlingniveau of het handelen van de leraar. Dat is niet onbelangrijk, het is niet of-of, maar het is niet wat onderwijskwaliteit tot kwaliteit maakt.”, zo trapt Wienen af.

“Brede onderwijskwaliteit begint bij het antwoord op de vraag ‘wat vind jij belangrijk om over te dragen aan jouw leerlingen? Oftewel, hebben schoolteams nagedacht over wat de leerstof is, wat zij hun leerlingen mee willen geven en welke wereld zij willen openen? En dat gaat niet alleen over opbrengsten maar ook over vorming, insluiting en toekomstgerichtheid.”

In de praktijk wordt brede onderwijskwaliteit vaak onnodig hoog over en vaag gemaakt, ziet Wienen. “Het gaat er niet om dat je kernwaarden mooi aan de muur hangen, maar dat je nadenkt over wat je belangrijk vindt en hoe je dit op een goede manier overdraagt. ‘Breed’ betekent niet dat het ‘meer’ is. Er komen geen extra doelen bij, het gaat erom dat je de basis zo ontwerpt dat er meer kinderen aan mee kunnen doen.”

Anders kijken naar inclusief onderwijs

En hier is nog veel werk aan de winkel volgens Wienen. “We moeten erkennen dat elke leerling die uitvalt een uitkomst is van keuzes die wij binnen het systeem maken. Wanneer je lesgeeft aan een groep betekent dit dat de ene leerling meer baat heeft dan de ander. Wil het in deze tijd niet met een kind dan is onze neiging te zeggen dat dit aan het kind ligt. Vervolgens is het erkennen van de handelingsverlegenheid de laatste slagboom en dan mag je het kind loslaten. Dat vind ik gek.”

“Inclusief onderwijs begint met het nadenken over goed onderwijs. Wat mij betreft schrappen we de term ‘inclusief’ zo snel mogelijk. Laten we vooral spreken over goed onderwijs. Met als uitkomst dat er steeds minder kinderen opgroeien met het idee dat het aan hen ligt en dat zij niet aan onze normen voldoen. Dit betekent dat ieder kind een pedagogische relatie ervaart, hoge verwachtingen heeft en ervan uit kan gaan dat het systeem bijdraagt aan zijn of haar ontwikkeling.”

Ook pleit Wienen voor een andere kijk op inclusief onderwijs. “Zodra we inclusie alleen bekijken vanuit de kinderen die naar het speciaal onderwijs gaan, kiezen we een te smal perspectief. De vraag is óók wat we andere kinderen onthouden wanneer zij niet leren omgaan met verschil, vreemdheid en kwetsbaarheid. Dat is een van de belangrijkste lessen die het onderwijs te bieden heeft.”

Gemeenschappelijke taal

“Voor mij gaat pedagogiek over de vraag: hoe maak jij met jouw werk de wereld een klein beetje mooier?. In het primair onderwijs zou elke leraar hier antwoord op moeten kunnen geven. Zo ontstaat er steeds meer gemeenschappelijke onderwijstaal, zowel landelijk als op schoolniveau.”

Wienen ziet ook een keerzijde: “Laten we ook waken voor te veel gemeenschappelijke taal als het over individuele kinderen gaat’, zo bepleit hij. “Dan wordt het een discours en denken we niet meer na, maar praten we elkaar vooral na. Dit zie je bijvoorbeeld bij de kinderen waarmee het niet wil. Daar is veel gemeenschappelijke taal maar kletsen we continu langs elkaar heen. Het werken aan kwaliteit vraagt om steeds te blijven toetsen. We spreken wel dezelfde taal, maar bedoelen we nog hetzelfde?”

Dialoogmodel helpt

En juist dit gesprek op gang krijgen is het doel van het Dialoogmodel ‘bouwen aan brede onderwijskwaliteit’. Wienen ziet de meerwaarde: “Wat ik goed vind aan het dialoogmodel is dat het helpt bij het voeren van het gesprek. Dit gun ik het onderwijs heel erg. Het is hoog tijd dat we dat op alle niveaus doen, omdat het onderwijs anders steeds minder onderwijs wordt.”

“Ook dwingt het dialoogmodel om onderwijs weer als een publieke opdracht te beschouwen. Het is belangrijk dat we als samenleving het onderwijs ook zo weer gaan zien.” Wienen geeft onderwijsprofessionals nog wel een tip mee als zij aan de slag willen: “Zoals voor alle modellen geldt is het een hulpmiddel en geen nieuwe werkelijkheid. Zolang je dat ook zo blijft zien kan er weinig misgaan.”

Eigenheid gunnen

Vanuit zorg, betrokkenheid en inmiddels ook zijn liefde voor onderwijs gunt Wienen het onderwijs veel meer eigenheid. “Ik hoop dat het onderwijs een breed gedragen idee ontwikkelt van hier zijn we van, daar zijn we ongelooflijk goed in en daar worden we elke dag beter in. Dat zou ik het onderwijs, maar ook onze kinderen heel erg gunnen. Dat helpt ook als tegengeluid op de negatieve berichten over onderwijs. Natuurlijk staat het onderwijs iets te doen met de uitdagingen rond kinderen en jongeren, maar door meer eigenheid te ontwikkelen kan het onderwijs een belangrijkere rol spelen.”

Ook plaatst Wienen kanttekeningen bij de vele rapporten en metingen rond onderwijs. “Het gesprek over onderwijskwaliteit is belangrijk, maar wel op voorwaarde dat we kwaliteit niet te smal opvatten. Het gaat niet alleen om wat zichtbaar en meetbaar is, maar ook om wat je als school wilt overdragen en mogelijk wil maken in het leven van kinderen.”

“Tegelijk raakt dat aan een andere ontwikkeling. Naast de vraag hoe we scholen beoordelen, is er ook de vraag hoe vaak we kinderen zelf tot onderwerp van meting en gesprek maken. We leven in een tijd waarin we nog nooit zo vaak aan kinderen hebben gevraagd hoe het met ze gaat. Mijn zorg is dat het voortdurend bevragen en volgen op den duur ook iets met kinderen doet. De vraag is: helpen we hen of organiseren we soms ook onrust en problematisering?”

Werken aan kwaliteit op alle niveaus

“Als je met onderwijskwaliteit aan de slag wilt zul je op alle niveaus iets moeten. Dat begint bij vragen als: wat willen we overdragen? Wat vinden we een goede les en wat kenmerkt een goede les? Maar denk hierbij ook na over routines. Wat zijn onze routines en waarom merken onze leerlingen dat er routines zijn?”

Wienen ziet het dialoogmodel als een hulpmiddel voor scholen om te werken aan brede onderwijskwaliteit.

“Dit biedt mogelijkheden om het gesprek over wat we - in deze tijd - goed onderwijs vinden op alle niveaus te voeren.”

Over het Dialoogmodel 'bouwen aan brede onderwijskwaliteit'

Wat is brede onderwijskwaliteit en hoe geef je hier invulling aan? Zes schoolbestuurders hebben zich gebogen over deze vraag. Samen ontwikkelden ze een model om andere scholen te helpen bij het bouwen aan brede onderwijskwaliteit.

Het dialoogmodel is gebaseerd op het in 2020 gelanceerde model Regie op Onderwijskwaliteit. Aan de hand van vijf bouwstenen kunnen schoolbestuurders, schoolleiders en kwaliteitsmedewerkers en andere onderwijsprofessionals met elkaar in gesprek over brede onderwijskwaliteit in hun schoolorganisatie. Om dit gesprek op gang te helpen is het model verrijkt met boekentips, podcasts en artikelen.

